

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ขยะ เป็นปัญหาของครัวเรือน ชุมชน และประเทศ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่สร้างสมวัฒนธรรมเก่า ๆ ที่มองว่าขยะเป็นเพียงสิ่งที่ไม่ต้องการและจะนำไปกำจัดอย่างไรก็ได้ โดยขาดความรู้ความเข้าใจในการที่จะกำจัดขยะอย่างถูกหลักสุขาภิบาล จึงเกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้น้ำเน่าเสีย ทำให้อากาศเป็นพิษ ในการกำจัดขยะโดยเผากลางแจ้ง หรือเผาพวยกองรถยนต์ พลาสติกต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยเป็นที่เพาะพันธุ์ของเชื้อโรคต่าง ๆ ความปนเปื้อนที่เกิดจากขยะติดเชื้อ สามารถแพร่กระจายโรคไปสู่คนได้ จึงคิดว่าสมควรที่จะศึกษาพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นการหาแนวทางลดปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้น ให้มีการกำจัดขยะอย่างถูกวิธีและสามารถแยกขยะจนสามารถนำขยะมาใช้ประโยชน์ได้บางส่วน ซึ่งคิดว่าเป็นวิธีการที่ลดปัญหาขยะได้ในระดับหนึ่ง ขยะนับว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดสภาวะต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากในทุก ๆ ด้านและในปัจจุบันก็พบว่า การกำจัดขยะยังเป็นปัญหาในหลาย ๆ พื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นในเขตเทศบาล ในเขตสุขาภิบาล และนอกเขตเทศบาล นอกเขตสุขาภิบาลเนื่องจากความหนาแน่นของประชากร ที่กำลังขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในย่านชุมชนเขตเมือง ซึ่งไม่สามารถกำจัดขยะออกไปให้หมดได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การบริการเก็บขยะตามอาคารบ้านเรือนต่าง ๆ ยังให้บริการไม่ทั่วถึง จึงทำให้มีขยะตกค้างมากมายตามแหล่งสาธารณะทั่วไปอย่างเกลื่อนกลาด ซึ่งนอกจากเกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยแล้ว ยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคต่าง ๆ อีกด้วย และก่อให้เกิดปัญหาทับถมมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องหาแนวทางในการกำจัดขยะใหม่ ที่จะเป็นการช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลงควบคู่ไปกับการกำจัดขยะด้วยวิธีอื่น ๆ ได้แก่การนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (สุกานดา โพธิ์ศรี, 2536, หน้า 2) ซึ่งขยะต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เกิดจากการกระทำของมนุษย์นั่นเอง การกำจัดขยะให้ได้ผลดีและเกิดประโยชน์สูงสุดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคัดแยกวัสดุจากขยะมูลฝอย ก่อนที่จะนำไปกำจัดในขั้นสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดเก็บขยะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดด้วย ทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ ที่เกิดจากการนำ

วัสดุ ที่แยกออกมานั้นไปจำหน่ายได้ด้วย ซึ่งวิธีการคัดแยกขยะที่ดีที่สุด คือ การคัดแยกจากแหล่งกำเนิดของขยะนั่นเอง เพราะทำได้ง่าย เสียค่าใช้จ่ายน้อย เพียงแต่ให้แต่ละบ้านจัดภาชนะรองรับขยะแยกกันไว้แต่ละส่วน (ปริดา แยมเจริญ, 2531, หน้า 130) ซึ่งนอกจากเป็นการกำจัดขยะโดยตรงแล้ว ยังเป็นการฝึกหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรทั้งขยะของประชาชนให้เป็นที่เป็นทางอีกด้วย ในด้านการกำจัดขยะนั้น ในท้องถิ่นส่วนใหญ่ ใช้วิธีนำไปกองไว้ให้เนาเปื่อยผุพังไปเองตามธรรมชาติ มีการจุดไฟเผาบ้างเป็นครั้งคราว สำหรับขยะที่เผาไหม้ได้ซึ่งทำให้เกิดปัญหามลพิษต่อสภาพแวดล้อมอย่างมากมาย เช่น การปนเปื้อนของดิน การปนเปื้อนของแหล่งน้ำ และการปนเปื้อนของอากาศ ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปเกือบทุกชุมชนทั่วประเทศ ทำให้พบเห็นความสกปรก และความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองอยู่ทั่วไป สำหรับชุมชนในระดับหมู่บ้านปรากฏว่าหลายแห่ง ได้พยายามปรับปรุงในด้านการรักษาความสะอาด ทำให้หมู่บ้านสะอาดและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีขึ้น แต่มักทำกันเป็นคราว ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อจะมีการประกวดเพื่อรับรางวัลจากทางราชการ ส่วนวิธีกำจัดนั้น ก็มักจะกระทำโดยการเผากลางแจ้ง ซึ่งง่ายและสะดวกมีบางแห่งได้พยายามนำขยะไปหมักทำปุ๋ย ซึ่งบางแห่งก็ใช้มูลสัตว์หมักรวมเข้าไปด้วย แต่ในการหมักก็ทำแบบกองรวมกันไว้ โดยไม่มีการพลิกกลับ จึงทำให้กองปุ๋ยหมักหลายแห่งกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์พาหะนำโรค

การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมจะเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ย่อมจะต้องได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากประชาชน ที่จะทำให้คนส่วนใหญ่เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม สิ่งหนึ่งที่จะกระทำได้ คือให้ทุกคนมีความสำนึกและตระหนักในภัยพิบัติจากภาวะแวดล้อมเสื่อมโทรม (เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, 2535, หน้า 3) ปัญหาขยะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของประชาชนทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ การแก้ไขปัญหาก็ต้องแก้ที่การกระทำของประชาชนเพื่อที่จะทราบว่าปัจจัยอะไรที่มีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บ้าง ย่อมทำให้สามารถหามาตรการที่จะควบคุมพฤติกรรมของคนได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

ดังนั้นเพื่อช่วยแก้ไขปัญหากำจัดขยะในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชัง ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญที่ต้องศึกษาระดับพฤติกรรมด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการกำจัดขยะของเทศบาลตำบลเกาะสีชังต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอกะสีชัง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอกะสีชัง จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะแตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีสถานภาพบุคคลต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะแตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะแตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะแตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะแตกต่างกัน
6. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะแตกต่างกัน
7. ประชาชนที่มีสถานภาพที่อยู่อาศัยต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษา

1. การสัมภาษณ์ประชาชนที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในครัวเรือนนั้น ผู้วิจัยจะเลือกสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวหรือภรรยาหัวหน้าครอบครัว หากไม่พบก็จะสัมภาษณ์สมาชิกในครอบครัว ตามลำดับ และสามารถให้ข้อมูลได้เท่านั้น
2. การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลเกาะสีชังเท่านั้น
3. จะศึกษาเฉพาะประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ทั้ง 7 หมู่บ้านด้วยวิธีการคำนวณจากสูตรสำเร็จรูปของยามาเน่ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 390 คน
4. ศึกษาในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2548

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการกำจัดขยะและการติดตามประเมินผล

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพและสถานภาพในที่อยู่อาศัย

เพศ หมายถึง เพศชายและเพศหญิง ของประชาชนที่ศึกษาในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

สถานภาพ หมายถึง สถานภาพส่วนตัวของประชาชน

อายุ หมายถึง จำนวนปีเกิดของผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

การศึกษา หมายถึง ระดับการจบการศึกษา

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับจากการทำงานต่อเดือน

อาชีพ หมายถึง กิจกรรมที่มีรายได้

ผู้อาศัย หมายถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ในที่พักอาศัยของบุคคลอื่น โดยไม่เสียค่าเช่า เช่น ลูกจ้างผู้ประกอบการ เป็นต้น

สถานภาพในที่อยู่อาศัย หมายถึง การเป็นเจ้าของ ผู้เช่าหรือผู้อาศัยในที่พักอาศัย เช่น บ้าน ตึกแถว เป็นต้น

การกำจัดขยะ หมายถึง การที่บ้านเรือนนำขยะที่มีอยู่ แยกตามประเภทชนิดและปริมาณ และนำออกไปกำจัดด้วยวิธีตามหลักสุขาภิบาล เช่น การนำไปขาย นำไปฝัง เผา นำไปหมักทำปุ๋ย นำไปเป็นเชื้อเพลิง การนำไปซ่อมแซม รวมถึงการนำไปใช้ใหม่ เป็นต้น

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่เข้ามาอาศัยหรือประกอบอาชีพในเขตเทศบาลตำบลเกาะสีชัง

รายได้ หมายถึง รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง มีส่วนร่วมในกิจกรรมการกำจัดขยะ เช่น ร่วมเสนอปัญหา ร่วมกิจกรรม ร่วมกำหนดวิธีการกำจัดขยะของเทศบาล

พฤติกรรมของครัวเรือน หมายถึง การกระทำที่แสดงออกมาโดยมีความสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

- ความรู้ในการกำจัดขยะ เกี่ยวกับโทษ ประโยชน์ ปริมาณขยะ

- ทักษะในการกำจัดขยะ รู้จักมองปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับด้านสุขภาพอนามัย และ

สภาวะแวดล้อม

- การปฏิบัติที่ถูกต้องในการกำจัดขยะ ควรมีการแยกถังขยะ นำขยะมาเป็นประโยชน์ โดยใช้หลัก 5 R'S เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะ

REUSE การใช้ใหม่ซ้ำ เป็นการนำมูลฝอยมาใช้ใหม่ หรือใช้ซ้ำอีกหลาย ๆ ครั้ง เช่น นำขวดใส่กาแฟที่หมดแล้วมาใช้ของอย่างอื่น เป็นต้น

REPAIR การซ่อมแซมใช้ใหม่ เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายซึ่งจะทิ้งเป็นมูลฝอยมาซ่อมแซมใช้ใหม่เพื่อให้ใช้งานได้อีกหลาย ๆ ครั้ง เช่น ซ่อมแซมวิทยุ ปะยางรถยนต์ที่ชำรุด เป็นต้น

RECYCLE การแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ เป็นการนำมูลฝอยมาแปรรูปหรือเปลี่ยนแปลงสภาพจากเดิมแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น นำแก้วแตกมาหลอมผลิตเป็นแก้วหรือกระจกใหม่

REJECT การหลีกเลี่ยง เป็นการหลีกเลี่ยงการใช้มูลฝอยหรือของเสียอันตรายรวมทั้งหลีกเลี่ยงการใช้ของที่ใช้แล้วผิดวัตถุประสงค์ เช่น กระป๋องหรือขวดใส่สารกำจัดแมลงต้องหลีกเลี่ยงการนำมาใช้เป็นภาชนะใส่อาหารหรือน้ำดื่ม

REDUCE การนำมาทำปุ๋ย ขยะเปียกจำพวกเศษอาหาร ใบไม้ ผลไม้ ถ้าหุดหลุมฝังจะได้อปุ๋ยธรรมชาติ เอาไปบำรุงต้นไม้ได้อย่างดี

เกาะสีชัง หมายถึง แผนที่อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี รวมถึงเกาะน้อยใหญ่อีก 8 เกาะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะของประชาชน เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ สร้างมาตรการรองรับพฤติกรรมในการกำจัดขยะของประชาชนได้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วม เพื่อนำไปวิเคราะห์หาแนวทางในการกำจัดขยะ
3. นำข้อมูลมาศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลเกาะสีชัง อันเกิดจากขยะ เพื่อเป็นแนวทางในการลดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม